

Фінансові обмеження: У зв'язку з високими ризиками банки обережно ставляться до видачі кредитів, а зниження платоспроможності населення зменшує попит на продукцію.

Елементи наукової новизни полягають у вивченні нових адаптаційних стратегій, які використовують малі підприємства під час війни, таких як цифровізація, орієнтація на внутрішній ринок, співпраця з міжнародними партнерами та розвиток релокації бізнесу в безпечніші регіони України.

Вирішення проблем малого підприємництва в умовах військового стану потребує комплексного підходу, що включає державну підтримку, забезпечення стабільного доступу до фінансування та розробку програм для релокації бізнесу. Подальші дослідження мають бути спрямовані на вивчення ефективності державних ініціатив, адаптаційних моделей ведення бізнесу та оцінку економічного впливу війни на мале підприємництво в Україні.

Хрущов Д.Ю.
Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Лисенко І. В.
НТУ «ХП»

ЗАХИСТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В НАФТОГАЗОВІЙ ГАЛУЗІ

Актуальність теми визначається зростаючим значенням інтелектуальної власності у нафтогазовій галузі, яка активно розвивається завдяки впровадженню сучасних технологій та інноваційних рішень. В умовах інтеграції українських компаній у світовий ринок та посилення глобальної конкуренції, ефективний захист інтелектуальної власності є необхідним фактором сталого розвитку та підвищення конкурентоспроможності підприємств галузі.

Інтелектуальна власність у нафтогазовій галузі включає винаходи, корисні моделі, спеціалізоване програмне забезпечення, цифрові моделі родовищ, бази даних, технічну документацію, а також інноваційні технології, такі як методи горизонтального буріння, інтенсифікації видобутку, 3D-моделювання покладів та інші передові розробки.

На сьогодні в Україні існують певні прогалини у законодавстві, зокрема, щодо регулювання службових винаходів і творів, створених працівниками в процесі виконання службових обов'язків. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» нечітко визначає порядок та умови передачі майнових прав роботодавцю, що створює передумови для конфліктних ситуацій, гальмує процеси комерціалізації та негативно впливає на мотивацію працівників розробляти інноваційні продукти.

Окрім цього, актуальною залишається проблема недостатнього правового захисту програмного забезпечення та цифрових моделей родовищ, яка проявляється у відсутності спеціалізованих норм законодавства, що враховували б специфіку використання та охорони таких об'єктів, особливо у транскордонних умовах. Це створює ризики несанкціонованого використання авторських розробок та негативно впливає на інвестиційну привабливість інноваційних проектів українських підприємств.

Згідно з інформацією Верховного Суду України, у 2022 році кількість судових справ, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності, зменшилась порівняно з попередніми роками і становила 235 справ. Водночас у 2023 році спостерігалось суттєве зростання таких спорів (на 53% більше, ніж у 2022 році), що свідчить про підвищення актуальності та значення питань захисту інтелектуальної власності.

Для вирішення вказаних проблем необхідно впровадити наступні заходи:

- внесення змін до Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» з чітким визначенням процедури передачі майнових прав на службові винаходи роботодавцям;
- гармонізація українського законодавства з міжнародними стандартами, зокрема імплементація положень Угоди TRIPS, а також директив ЄС, які регулюють захист комп'ютерних програм, цифрових моделей та баз даних;

- посилення адміністративного контролю за дотриманням прав на об'єкти інтелектуальної власності, розширення співпраці з міжнародними організаціями (WIPO, WIPO GREEN);
- активізація судової практики із захисту прав інтелектуальної власності шляхом розробки чітких методичних рекомендацій для судових органів;
- проведення спеціалізованих тренінгів та семінарів для співробітників підприємств нафтогазової галузі з метою підвищення правової грамотності у сфері захисту інтелектуальної власності.

Отже, удосконалення правового регулювання захисту прав інтелектуальної власності в нафтогазовій галузі України є необхідною умовою інноваційного розвитку, що дозволить значно підвищити конкурентоспроможність національних підприємств на міжнародному ринку та забезпечити стабільний розвиток галузі.

Цицхвая В.М.

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Олійник О.М.
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВОЄННИХ ДІЙ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Вивчення питання правового регулювання освітньої діяльності під час воєнних дій на території України має важливе суспільне значення, оскільки у 2014 році, після Революції Гідності, анексії Криму та початку збройної агресії Російської Федерації у східних регіонах нашої держави, система освіти стикнулася з новою проблемою: необхідністю забезпечити навчанням більш як 145 тисяч дітей-переселенців. Виникла необхідність реформування правового регулювання освітньої діяльності, і воно відбулося: з'явилися нові спеціальні умови навчання для вимушено переміщених осіб. Цього ж року відбулися значні реформи у вищій освіті: скасування освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст; якість освіти вперше починає контролювати незалежний орган - Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти; заклади вищої освіти отримали можливість вільного розпорядження власними доходами.